

XXIII. národní přehlídka amatérského divadla pro děti

Rakovník 2004

VÝSLEDKOVÁ LISTINA

Odborná porota XXIII. národní přehlídky amatérského činoherního divadla pro děti POPELKA Rakovník 2004 uděluje tato čestná uznání:

- ♦ **Libuši ROZTOČILOVÉ** za roli Bess v inscenaci Princ a chud'as Divadelního spolku Tyl Rakovník
- ♦ **Ondřeji LECHNÝŘOVI** za roli Toma v inscenaci Princ a chud'as Divadelního spolku Tyl Rakovník
- ♦ **Oldřišce BLUJOVÉ** za roli Minimy v inscenaci Kouzelný štětec aneb Najdi dneska ženicha Ochotnického divadelního souboru při MKS Moravský Krumlov
- ♦ **Františku OPLATKOVI** za roli Jacka v inscenaci Tulácké pohádky Divadla Na Vyhlídce Tábor
- ♦ **Jaroslavu NOVÁKOVI** za roli Rybáře v inscenaci Král k sežrání Divadelního souboru Doveda Sloupnice
- ♦ **Divadelnímu souboru M+M Hranice u Aše** za hereckou složku v inscenaci Pohádky pro myšky

Odborná porota XXIII. národní přehlídky amatérského činoherního divadla pro děti POPELKA Rakovník 2004 uděluje tyto ceny:

- ♦ **Jiřímu SUKOVI** za roli Hendona v inscenaci Princ a chud'as Divadelního spolku Tyl Rakovník
- ♦ **Pavle ŠEDIVÉ** za roli Alice v inscenaci Tulácké pohádky Divadla Na Vyhlídce Tábor
- ♦ **Elišce RÖSNEROVÉ** za roli Toma v inscenaci Princ a chud'as Divadla Dostavník Přerov
- ♦ **Divadelnímu spolku Tyl Rakovník** za hudební složku v inscenaci Princ a chud'as
- ♦ **Daně ŽÁKOVÉ** za scénář, režijní a pedagogické vedení v inscenaci Dudáci a vlčí hlavy aneb Něco o Chodech Divadelního souboru Hyjta Domažlice
- ♦ **Aleně MUTINSKÉ** za úpravu a režii inscenace Princ a chud'as Divadelního spolku Tyl Rakovník

Odborná porota XXIII. národní přehlídky amatérského činoherního divadla pro děti POPELKA Rakovník 2004 doporučuje k výběru pro Jiráskův Hronov 2005

- ♦ Inscenaci **Princ a chud'as** Divadelního spolku Tyl Rakovník

ZÁVĚREČNÉ HODNOCENÍ POROTY NÁRODNÍ PŘEHLÍDKY POPELKA RAKOVNÍK 2004

I pro divadlo platí, o činoherním divadle pro děti ani nemluvě, že roky úrodné střídají roky chudé. Hned na počátku mi dovoluji konstatovat, že letošní 23. národní přehlídka amatérského činoherního divadla pro děti Popelka Rakovník 2004 patřila, bohužel, spíše k těm druhým.

Samozřejmě, že ne absolutně a samozřejmě, že ne ve všech směrech. Je však důležité pro budoucnost, pokud možno pravdivě pojmenovat stav věcí současných, poučit se jimi, abychom se opět v budoucnu mohli těšit z roků úrodných. Je snad dnes už všem jasné, že poklepávání po ramenou a falešný pocit sebeuspokojení neřeší vůbec nic. Pokud jsme loni v závěrečné zprávě poroty konstatovali, že se mírně zvedla kvalita jevištní realizace, tj. práce režijní, ale že teprve budoucí ročníky dokáží, jedná-li se o náhodu nebo o dlouhodobější trend, pak mi nezbyvá než s lítostí říci, že zatím bezpečně vítězí ona nahodilost. A to přesto, že nelze nezaznamenat zcela zásadní trend posledních ročníků Popelky, a to výrazné zkvalitnění v oblasti dramaturgie. Díky mnohaleté a systematické mravenčí práci všech zainteresovaných se na vrcholné národní přehlídce tohoto typu jen náhodou objeví inscenace na základě textové předlohy, která hraničí s diletantismem. Přesvědčivým důkazem je bezpochyby i přehlídka letošní, kde takováto předloha, zaplatbůh, absentovala zcela. Je více než potěšitelné, že než aby soubory volily jednodušší cestu, tj. vybraly si rádoby prověřený, leč problematický text, pouštění se raději na daleko tenší led vlastní autorské tvorby.

Uvědomme si zdánlivě zanedbatelný fakt, leč ve výsledku fakt zcela zásadního charakteru, že totiž ve všech devíti stál na počátku výsledného tvaru radikální autorský vklad samotných tvůrců soutěžních inscenací letošní rakovnické přehlídky. Ve třech případech šlo o radikální dramaturgickou úpravu hraničící s autorskými zásahy – obě inscenace prakticky třicet let staré předlohy Pavla Dostála a Richarda

Pogody „Princ a chudáš“ a „Pohádek pro myšky“ Jakuba Zindulky – ve dvou případech je tvůrci pustili do nejednoduché dramatizace ať již „Tuláckých pohádek“ Pavla Šruta, či chodských apokryfů a pohádek Zdeňka Šmída pod názvem „Dudáci a vlčí hlavy aneb Něco o Chodech“, anebo dokonce, což vyžaduje zvláštní pozornost, vznikly scénáře jako výchozí bod inscenace „domáciho“ souboru. Mám na mysli tituly „Písničky z pošťákovy mošničky“ autorky Lenky Němečkové podle lidových autorů, dále „Kouzelný štětec aneb Najdi dneska ženicha“ Bořivoje Švédy, „O krásné Vasilise a třech kouzelnících“ Martina Dominika Polínka či „Krák k sežráním“ Štěpána Jelínka. A právě v této dramaturgické oblasti, léta letoucí Achillovy paty amatérského činoherního divadla pro děti, je pokrok v této oblasti divadla zcela prokazatelný a, zdá se, již nezvratný a to je vítězství více než cenné. U dramaturgie samozřejmě vše začíná, ale bohužel nekončí, jak bylo patrné i na letošní Popelce. Že původní autorský text není sám o sobě zárukou samotného výsledku, dokázalo již první soutěžní představení souboru Netratrdlo Brno „Písničky z pošťákovy mošničky“. Autorka a zároveň režisérka Lenka Němečková se snažila o jevištní rozehrání několika známých lidových písní. Přes jistá pozitiva (samostatné hravé rozvíjení písně Měla babka čtyři jablka aj.) trpěla inscenace zbytečnou ilustrativností a často se utápěla v pouhé popisnosti. I nepochybný edukativní záměr se tak vytratil a vytratilo se tak i potřebné jevištní napětí.

Snada o skloubení postupů klasicky vystavěného dramatu přes dramatické situace a zároveň vytvoření situací umožňujících naplnit spíše záměry dramaticko-výchovné se ukázala základním problémem v úsilí o celistvý divadelní tvar DS Malá scéna ZUŠ Zlín v inscenaci „O krásné Vasilise a třech kouzelnících“. I režie jako by chtěla vyhovět všem. Vedle místy až urputné snahy zapojit neinvenčním přístupem do inscenace dětský

kolektiv, naznačuje na druhé straně možnosti jednání dramatických postav v situacích. Logickým vyústěním těchto dvou v zásadě antagonistických přístupů je rozpačitý výsledek, který není „ani rybou, ani raketem“.

Rodinný podnik otec a syn Mikanovi přivezli do Rakovníka Pohádky pro myšky“. Čtyři anglické pohádky, zdramatizované vztahem otec – syn, v sobě skrývají mnohem větší potenciál než nám DS M+M Hranice u Aše dokázal při soutěžním představení z jeviště sdělit. Snaha o zapojení dětského diváka do inscenace se tentokrát oběma protagonistům stala osudnou, neboť v úsilí pobavit dětského diváka zanikl smysl a poetika samotných pohádek a jakoby důležitější byla „šou“ vystupujících herců.

Sympatickým úsilím o klasický pohádkový příběh se vyznačovalo vystoupení ochotnického DS při MKS Moravský Krumlov s autorskou pohádkou „Kouzelný štětec aneb Najdi dneska ženicha“. Textová předloha má své nepochybné kvality, které se promítly i do jevištní realizace. Za všechny jmenujme výtečný nápad s realizací zestárnutí princezen záměnou mladších hereček za starší. Text však trpí dvěma chronickými chorobami, které režie nedokázala překlénout. Jednak mám na mysli nadbytečnou mnohomluvnost – vše je zbytečně třeba vysvětlit, zdůvodnit, pojmenovat a ještě zopakovat – a jednak se objevují značné trhliny v kauzalitě příběhu a logice psychologie postav. Překlénutím těchto nedostatků by byla například jistá herecká nadsázka a stylizace, která se však objevuje v inscenaci až příliš zřídka a nelze je považovat za záměr.

DS Doveda Sloupnice se představil na letošní přehlídce inscenací „Krák k sežráním“ autora Štěpána Jelínka, který je inspirován zápletkou oblíbené pohádky „O rybáři a zlaté rybce“. Po razantním úvodu, který je divadelně nejpůsobivější a odkazuje k jisté parodii se inscenace prudce láme a odkazuje k prvkům satiry, ale zároveň, bohužel, tím ztrácí svou

zajímavost, neboť se rozpadá do scének rádobý humorného charakteru, které však postrádají překvapivý vtip a vyznívají příliš povrchně. To se promítá i do samotné herecké akce, která trpí „obecností“ a rozpadá se. I celkový temporytmus inscenace.

Překvapivě nenásilně komunikovalo s hledištěm představení „Dudáci a vlčí hlavy aneb Něco o Chodech“ DS Hyjta Domažlice. O to víc překvapivěji, že tomu tak nebylo od začátku. V prvním ze tří prezentovaných příběhů totiž došlo až k neúnosně rozvolněnému tempu, které do hlediště signalizovalo značné rozpaky. Jakoby mávnutím kouzelného proutku se však poté vše změnilo a přes jistá problematická místa, kde je text akcí pouze ilustrován bez dalšího významového akcentu, představení díky autenticitě, přesnosti a zaujetí všech protagonistů vyústilo ve velmi sympatický celkový dojem. Nelze v tuto chvíli přehlédnout evidentní vklad autorky dramaturgie a režisérky Dany Žákové, která dokázala vybudovat jednotnou, především stylovou rovinu inscenace.

Tři pohádky, spojené tématem zápasu člověka s rozličnými nadpřirozenými silami, pocházejí z knihy Pavla Šruta „Dlouhán Tom a Prcek Tom a jiné velice americké pohádky“, spojilo Divadlo Na Vyhlídce Tábor do inscenace pod názvem „Tulácké pohádky“. Tulácké proto, že jsou spojeny a vyprávěny postavou tuláka Jacka, jehož osud je také předmětem jedné z pohádek. Nejlépe se táborští vyrovnali s prvním příběhem „Alice a Skřet“, kde dominovalo herectví Pavly Šedivé jako Alice a kde zároveň byla účinně uplatněna nadsázka a zkratka. To, bohužel, nelze říci o dvou zbývajících příbězích („Jack a starý čert“ a „Willy a Chlupatec“), kde vyprávěcí způsob s retardující epickou důkladností dominoval nad účinnou hereckou akcí, což lze přičíst na vrub nedostatečného režijního vedení. Je to škoda, neboť herecký potenciál celého hereckého souboru je nezanedbatelný, včetně hudební a pěvecké složky.

Nebývá častým jevem, že se na

přehlídce takového významu, jaký Popelka Rakovník má, objeví dvě inscenace totožného textového základu. A navíc prakticky třicet let starého. Oba kolektivy rozpoznaly, že dnes nelze hrát tento text „jak leží a běží“ a oba ho přizpůsobily potřebám současného jeviště.

Velkou devizou domácí DS Tyl Rakovník při jevištní realizaci titulu „Princ a chudšas“ je bezpochyby enormní nasazení všech účinkujících, které dokáže překlenout i problematická či pateticky pojatá místa textu a dodat jim plnou autenticitu. Šťastnou se jeví především redukce přespříliš mnohomluvného Dostálova textu, stejně jako hravá nadsázka, s jakou jsou pojaty postavy královského dvora. Jedním z rozhodujících přínosů je pak režijní přístup Aleny Mutinské, která principem tzv. divadla na divadle, jenž tvoří šťastné rámování příběhu, důsledně tento princip realizovala i ve scéně a kostýmech a umožnila hercům zachovat si přiměřený hravý odstup od ztvárňovaných postav a přitom nám sdělit jejich hlavní téma. Daří se to zejména Jiřímu Sukovi v postavě Hendona, ale i například Libuši Roztočilové jako Bess a dalším. Výrazným kladem rakovnické inscenace je i hudební složka v plném, slova smyslu.

Divadlo Dostavník Přerov je známo svou specializací na divadlo muzikálové. Výběr textové předlohy „Princ a chudšas“ Pavla Dostála a hudebního skladatele Richarda Pogody je z tohoto úhlu pohledu zcela logický. Je nutné i zde ocenit především razantní úpravu Dostálova textu, zde ovšem vše směřovalo spíše k muzikálovému než k činohernímu celkovému tvaru. A jako by se snaha vyhovět tomuto žánru promítla do všech složek inscenace. Režie nesleduje důsledně téma příběhu, jednotlivé situace spíše slouží jako odrazový můstek k pěveckým číslům, která jsou choreograficky ztvárněna s větší, ale častěji s menší vynalézavostí a působivostí. Tomu odpovídá i režijně-scénografické řešení, které příliš nepomáhá atmosféře prostředí a charakterizaci jednotlivých postav.

Z obecně a schematicky pojatých postav se vymyká především postava Toma alias Eduarda v podání Elišky Rösnerové, která svým autentickým jednáním a smyslem pro tematickost postavy nechá zapomenout, že ztvárňuje postavu opačného pohlaví. Ve zmiňované muzikálové rovině zaujme pěveckými kvalitami především Daška Stoklásková jako Černá Bess.

Jak již jsem v úvodu uvedl, jak je z výše uvedeného patrné, letošní Popelka opět prokázala v plné nahotě, že zdaleka ne vše je v této oblasti činoherního divadla v pořádku. Stále více se ukazuje, že chce-li si tato mnohými divadelníky opomíjená oblast vydobýt místo na slunci, musí své síly napřít dnes zejména ve složce režijní realizace, tj. v režii. Stále více se ukazuje, že režie se v činoherním divadle pro děti neobejde bez důkladné znalosti této problematiky a jakékoli podcenění této složky se nekompromisně odrazí na výsledném tvaru. A nezachrání to paradoxně ani spoléhání na pouhý autorský vklad.

Původní autorská tvorba není zárukou dobrého výsledku. Je nutné si uvědomit, že princip tzv. „divadla na divadle“ sám o sobě neřeší problém nedostatku kvalitních předloh divadla pro děti. Obávám se, že není možné jen samotným faktem, že vám tady a teď „hrajeme“ obejít skutečný emocionální zážitek. Jak ukazují reflexe dětí obou rakovnických skupin, je přehledný, srozumitelný a především emocionálně silný příběh nejžádanější poptávkou nejen činoherního divadla pro děti. A žádné zastírací manévry tento fakt prostě u dětí nezmění.

Důkazem toho mohou být i prezentované reflexe obou věkových skupin dětí, které s již tradiční citlivostí vedly Dr. Marcela Škábová, Eva Kodešová, Marie Poesová a Pavlína Morávková, za což jim patří zasloužené díky.

Loňskou závěrečnou zprávu poroty jsem končil slovy – kéž se blýská na lepší časy! Letošní přehlídka mě přesvědčila, že nemám co na těchto slovech měnit!

Milan Schejbal

